

in Essen - into İstanbul

MERVE KAZOKOĞLU*
mervekazok@yahoo.com

13 Şubat akşamı, yılın iki Avrupa Kültür Başkenti buluştu: Essen, İstanbul'u ağırladı. Philharmonie Essen'in akustiğiyle meşhur Alfred Krupp Salonu'na konuk olan İstanbul, yeni müzikle gezdirdi kendini. Yoğun trafikte başlayan turumuz, Neve Şalom Sinagogu'nun, Aya İrini Müzesi'nin, Sultanahmet Camii'nin, Darülaceze'nin serin duvarları arasında son buldu. "İstanbul'u dinlemek, gözleri kapalı" böyle de mümkündür.

Siemens Sanat Programı (Siemens Art Program) ve yeni müziğin öncü topluluğu Ensemble Modern, 2008'de, Goethe Enstitüsü desteğiyle sıradışı bir proje başlattılar. Bu projenin adı, **into...** Dünyanın en fazla göç alan, en hızlı değişen ve gelişen, en karmaşık kent ve bölgelerinin, kendilerine has özleri, acaba birbirine benzer çağrışımlarının, bildik kalabalıklarının, tanıdık gürültülerinin ötesinde müziğe yansıtılabilir mi? Bu

kentler, küresel gelişmelerin istikametinde hızla benzeşirken, topografik özellikleri haricinde hangi cevherleriyle birbirinden ayrılıyor? Bu cevherler tınıyor mu? Günlük gürültü sisi içinden ne kadar duyulabiliyor? Bir yabancı, o şehrin özünü duyabilir mi?

Bu soruların cevaplarını aramak üzere, göç, nüfus artışı, altyapı, şehircilik, değişim gibi konularda ortak noktaları bulunan şehir ve bölgelerin arasından dördü, "dillendirilmek" üzere, uluslararası alanda günümüzün en dikkat çeken, en kendine özgü bestecileri arasından seçilen 16 isim arasında paylaşıldı. İstanbul, Dubai, Johannesburg ve Çin'in güneyindeki İnci Nehri Deltası (Pearl River Delta), 1 ay süreyle kendilerine misafir olan bu dört bestecinin evi, işi, ilham perisi, malzemesi ve laboratuvarı oldu.

Projenin ilk ayağı **into İstanbul**'un dünya prömiyeri, 11 Ekim 2008 tarihinde, Türkiye'nin onur konuğu olduğu Frankfurt Kitap Fuarı sırasında, şef Alejo Pérez yönetimindeki Ensemble Modern tarafından gerçekleştirildi. Frankfurt Alte Oper'in Mozart Salonu'nda, konser öncesi **into...** projesi ve İstanbul üzerine bir tanıtım filmi gösterildi. Ardından İstanbul'u,

bestecileri Vladimir Tarnopolski, Samir Odeh-Tamimi, Beat Furrer ve Mark Andre'nin ağızından dinledik. 2009'da Berlin Konzerthaus'a ve Viyana Konzerthaus'a konuk olan **into İstanbul**, 16 Nisan 2010'da Aya İrini'de seslendirilecek.

Eastanbul

13 Şubat akşamı, Philharmonie Essen'de, Avrupa'nın iki kültür başkentini buluşturan konserde, Pérez yönetimindeki Ensemble Modern'den dinlediğimiz ilk İstanbul, Ukraynalı besteci Vladimir Tarnopolski'nin **Eastanbul**'uydu (büyük ensemble için, 2008). Moskova Konservatuarı'nın kompozisyon profesörü Tarnopolski (d. 1955), Moskova Çağdaş Müzik Merkezi ve uluslararası çağdaş müzik festivali Moskova Forum'un da kurucusu. İstanbul'a gelmeden önce kafasında bir "Westanbul" canlandıran Tarnopolski, şehre geldikten sonra İstanbul'u kendisi için çekici kılan sihrin, onun "doğuluğunda" olduğunu keşfetmiş. Beş kez silip yeniden başladığı eserini, ilk seslendirilişine ramak kala teslim edebilen besteci, İstanbul'daki anahtar deneyiminden şöyle bahsediyor: "*Mozakleri ile ünlü Kariye Müzesi'nden çıktığımda ikinci ezanını duydum. Ezan her yönden, sanki yüzlerce minareden geliyordu. Cümleler eşzamanlı değillerdi, zamansal çeşitlilik gösteriyorlardı, bu şekilde ufak parçalara ayrılıyorlardı. Durmadan tekrar ediliyor, birbirleriyle keşiyor, üst üste biniyorlardı. Kendimi yankı yapan devâsâ bir hacmin ortasında dönen bir ses hunisinin içinde gibi hissettim.*" **Eastanbul**, büyük bir ritmik enerjiye sahip. Sürekli değişerek tekrarlanan motifler, büyük resmin küçük taneciklerini oluşturuyor. Dinlediğimiz bu heterofon karmaşa, ince hesaplanmış yapısı ve çalgılamasıyla, kaosun içindeki düzenin, tezatların biraradalığının ve İstanbul'un tüm karışıklığına rağmen işlemeye devam edişinin güzelliğini düşündürüyor ister istemez.

Xenos

Yunancada yabancı, yabancılık anlamına gelen **XENOS** (2008), İsviçreli besteci Beat Furrer'in (d.1954) müziğinin çekirdeğini oluşturan, müzik ve konuşma dilini karşılıklı yeneden konumlandırma arayışından besleniyor. Yeni müziğin en önemli topluluklarından Klangforum Wien'in kurucu şefi Furrer, 2006'da müzik tiyatrosu yapıtı **FAMA** ile Venedik Bienali'nde Altın Aslan kazanmıştı. Nuri Bilge Ceylan'ın **Uzak**

filmine hayranlığını bildiğimiz besteciye **XENOS** için harekete geçiren, Sultanahmet Camii'ni ziyareti olmuş. Burada dinlediği imamın sesinden ve okuyuşundan çok etkilenen Furrer, bir buluşma gerçekleştirip sesi kaydetmiş ve kayıtları elektronik

4 metropolü yeni müzikle anlatmak

Siemens Sanat Programı (Siemens Art Program) ve Ensemble Modern'in, Goethe Enstitüsü'nün desteğini alarak başlattığı **into...** adlı bu özgün proje, Şubat 2008 ve Ekim 2009 tarihlerini kapsayan bir "yeni eser üretimi" çalışması. Proje kapsamında seçilen dört şehir ve bu şehirleri yeni müzik diliyle anlatmaları istenen çağdaş müzik bestecileri şöyle sıralanıyor:

İstanbul (Mark Andre, Beat Furrer, Samir Odeh-Tamimi, Vladimir Tarnopolski) **Dubai** (Vykontas Baltakas, Markus Hechtle, Marton Illes, Jörg Vidman)

Johannesburg (Luke Bedford, Jörg Birkenkötter, Lars Petter Hagen, Lucia Ronchetti)

Pearl River Delta (Unuk Chin, David Fennessy, Heiner Goebbels, Benedict Mason, Johannes Schöllhorn)

Eserlerin dünya prömiyerleri şu şehirlerde yapıldı:
İstanbul: 11 Ekim 2008, Frankfurt, Alte Oper, Mozart Saal
Johannesburg: 6 Mart 2009, Berlin, Konzerthaus
Dubai: 27 Mayıs 2009, Berlin, Konzerthaus, Werner Otto Saal
Pearl River Delta: 9 Ekim 2009, Berlin, Konzerthaus

into İstanbul, 16 Nisan 2010 tarihinde Aya İrini Müzesi'nde seslendirilecek.

Ayrıntılı bilgi için: www.siemens.com.tr/siemenssanat ve www.i-n-t-o.net

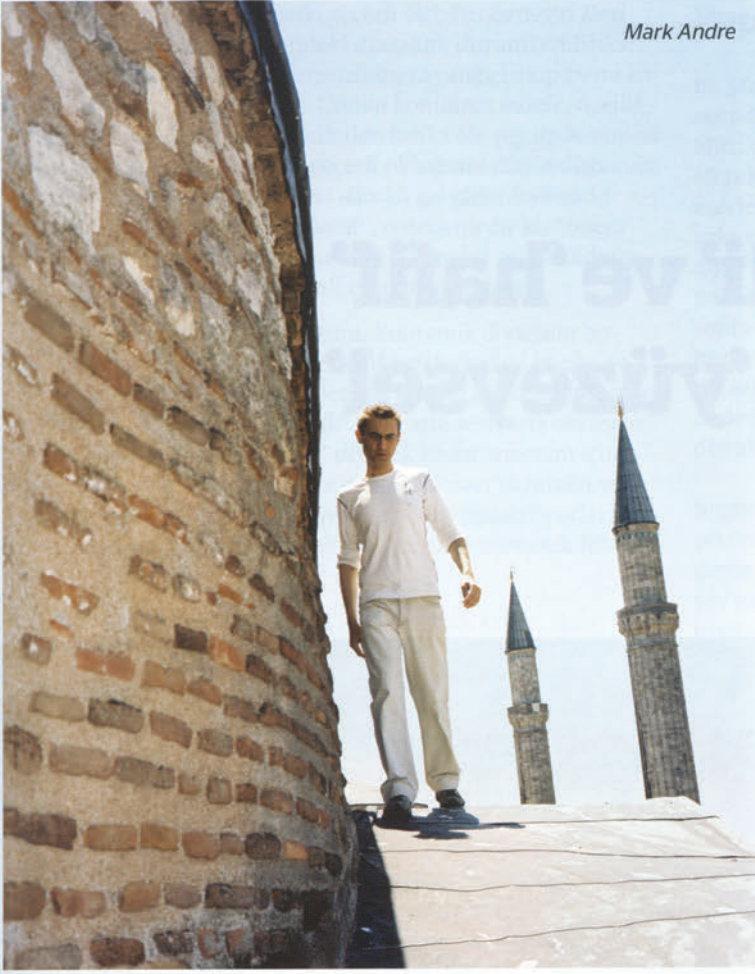
stüdyoda incelemiş. Furrer, **Xenos**'ta - tek sesli - ezgiyi enstrümanlar arasında dolaştırıyor. Bunu yaparken diğer enstrümanları farklı seslerle devreye sokarak ezginin tınısını, ışığı renklerine ayıran spektral filtreden geçiriyormuş gibi sürekli dönüştürüyor. Bu, aynı zamanda, ezginin tınladığı mekânın değiştiği hissini de uyandırıyor dinleyicide. Eserin son bölümündeki etkileyici bas flüt-bas klarinet bileşimi sanki kesik kesik dua okuyor.

Cihangir

Aranın ardından Filistin asıllı İsraili besteci Samir Odeh-Tamimi'nin (d.1970) **CİHANGİR**'ini (2008) dinledik. İstanbul'da geçirdiği bir ay süresince Cihangir'de ikâmet eden Odeh-Tamimi, eserini "müzikal günlük" olarak tanımlıyor. "Şehrin sesi"ni ararken ümitsizliğe düşmüş besteci, tâ ki her köşe başında başka bir ses duyduğunu fark edinceye kadar. Ona göre şehrin değişmeyi, günde beş vakit hazır ve nazır ezanlar. "*Bazı müezzinler ne kadar güzel okuyor ezanı. Bazılarında sadece bağırıyor.*" diyor Odeh-Tamimi. **CİHANGİR**'de, şehrin akustik tek bir resmini çizmiyor besteci. Tezatlara karşı karşıya getiriyor, çarpıştırıyor veya birbirinden doğuruyor. Homoritmik gürültüden semâya bir cümbüş dinliyoruz. Malzemenin bolluğuna rağmen müzik, yoğunluğunu muhafaza ediyor, dağılmıyor. Vurmalı sazlarıyla dikkatimizi çeken **CİHANGİR**'de Odeh-Tamimi'nin bölge müziğini iyi tanıdığı belli oluyor.

*Detmold Müzik Yüksekokulu, Konzertexamen öğrencisi
Int. Ensemble Modern Akad. 2007 / 08 bursiyeri (klarinet)

Mark Andre

Üg

Fransız besteci Mark Andre'nin (d.1964) zarif ve düşünceli eseri üg (ensemble ve live-elektronik için, 2007-2008) bittiğinde uzun süren bir sessizlik oldu, kimse kıpırdamadı, kıpırdıyamadı. Almandaca geçiş anlamına gelen "Übergang" kelimesinin, kısaltmaları seven Andre tarafından kısaltılmış hâli üg. Ses mühendisi Joachim Haas ile beraber İstanbul'da önceden belirlediği kutsal mekânların "akustik fotoğrafları"ni çekmişler başlangıçta. Yapının ortasına dört mikrofon ve bir hoparlör yerleştirmişler. Hoparlörden iç mekâna 30 saniye süren ve gittikçe yükselen bir saf ses yollamışlar. Duvarlardan, tabandan, tavandan dönen farklı yankıları kaydedip ölçmüşler. üg'de, Ensemble Modern'den gelen, genelde narin, silik, kırılğan sesler, bir caminin, kilisenin veya sinagogun akustiği yönünde gönderiliyor, böylece "İstanbul'daki kutsal yapıların gizli ama güçlü ses izlerini" duyuyoruz (MA).

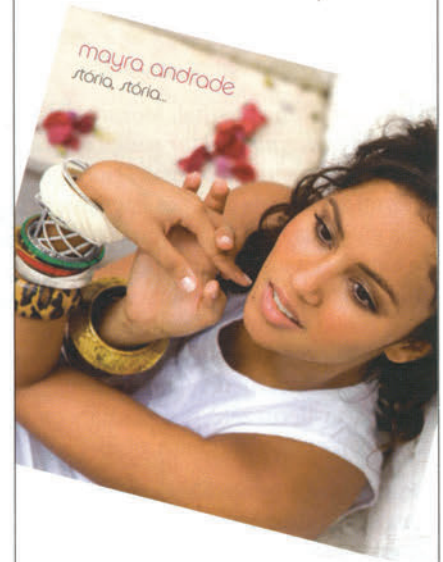
Bu noktada besteciye ilgilendiren, ilginç akustik veya elektronik efektler değil; İstanbul'daki mekânları konser salonlarına taşımak istemiyor Andre. Onun istediği, İstanbul'un coğrafi ve tarihsel açıdan temsil ettiği "geçiş" kavramının metafizik boyutlarını müziğe taşımak ve tecrübeye açmak. Fısıltı hâlinde İbrani alfabesi, Kuran sureleri, İncil'den bölümlerin yanı sıra yaşlı hastaların ana dillerinde Türkçe, Almanca, Arapça, İbranice fısıldadıkları isimlerini duyuyoruz. Fısıltı, içe dönük bir yoğunluğun kuvvetli ifadesi oluyor. "Müslümanlar, Hıristiyanlar, Museviler, hepsi nihayetinde varoluşsal, metafizik konularla ilgileniyorlar (...) ana geçişle - hayattan ölüme hayata" (MA).

2010'un İstanbul'unu en iyi anlatan, yeni müzik. **A**

Küba'dan
yepyeni ve
benzersiz bir ses;

MAYRA ANDRADE
ile müzikal bir
yolculuk!

Mayra Andrade
"Stória, Stória..."

Şimdi Müzik
Marketlerde!

Birbirinden güzel
enstrümanlar ve
Mayra'nın benzersiz
sesi eşliğinde,

Küba'dan
Brezilya'ya doğru
esen bu rüzgâra
kulak verin!

www.sonymusic.com.tr